

דבר העורכות

זהו הגיליון השלישי של כתב העת **קריאות ישראליות**, הרואה אור בהוצאת האוניברסיטה הפתוחה. העובדה כי כתב העת (שהוא דיגיטלי ובעברית!) צלח את שלב ההשקה ואף את שנתו הראשונה, היא בגדר הוכחה חיה לצדקת אמונתנו בו ובנחיצותו. ההצלחה משתקפת גם במספרן הרב של הכניסות למאמרים שכבר ראו אור, בריבוי ההגשות ממגוון דיסציפלינות (נשמח כמובן לקבל יותר...), ובחווית הדעת המשבחות את התכנים ואת העיצוב. נכונותם של בני ובנות סמכא לסייע לנו בתהליך המוקפד של קריאת עמיתים תרמה אף היא רבות להצלחה זו, ועל כך נתונה להם תודתנו.

מה בגיליון החדש, שהוא רב־נושאי?

בעקבות ההחלטה הדרמטית של בית המשפט העליון האמריקני בנושא ההפלות מצאנו לנכון לפרסם מקבץ "קריאות כיוון" שעוסק בנושא ההפלות בישראל, מתוך מחשבה שייתכן כי החלטה זו תכה גלים גם כאן. עלה בידינו לקבל חמש מסות העוסקות בנושא מהיבטים שונים: נקודת מבט היסטורית (לילך רוזנברג־פרידמן), עמדת ההלכה היהודית (נעם זהר) מצד אחד, וזו של היהדות הרפורמית מן הצד האחר (דליה מרקס), התבוננות מנקודת מבט פמיניסטית (מיכל פרנקל) ומזו המשפטית (ענת טהון אשכנזי).

עוד במקבץ "קריאות כיוון": תגובתם של אסף דוד ואייל קליין לקריאת הכיוון של הלל כהן ואלי אושרוב, שכותרתה הייתה "האבולוציה של המזרחנות בישראל: בין הקולוניאלי ל'פוסט' ובין היישומי לאינטלקטואלי", ואשר ראתה אור בגיליון הראשון של **קריאות ישראליות**. נשמח לקבל ולפרסם תגובות נוספות מסוג זה למאמרים או לקריאות כיוון שפורסמו או שיפורסמו בכתב העת.

בגיליון הנוכחי שבעה מאמרים שנכתבו מנקודות מבט דיסציפלינריות שונות. המאמר הפותח, "להכיר, לזכור ולספר: מרחבי מבוכה כמנוף לתיקון" (אמנון בר אור וגבי בוניט), מפגיש בין אדריכלות לפסיכולוגיה, ועוסק בהיבטים האדריכליים בהתמודדות עם מרחבים המגלמים זיכרונות (אישיים וקבוצתיים) טראומטיים ומושתקים. בקריאה של המרחב הישראלי עוסק גם המאמר "צועדות אל עבר העתיד: טמפורליות קווירית ומצעדי גאווה

בעיר ישראלית" (גילי הרטל, עדי מורנו ויוסי דוד), המשלב בין היבטים גאוגרפיים לניתוח קווירי. המאמר עוסק באירועי גאווה בערי פריפריה, ובוחן כיצד מבקשים המארגנים לסמן את האפשרות לחיים קוויריים בגרים בערים כאלה, ולא רק בהשוואה למרכז. עיסוק מכיוון אחר בפריפריה חברתית נמצא במאמר "עבודה סוציאלית במדינה אתנית דמוקרטית: התפתחות המקצוע בחברה הערבית – מביטול הממשל הצבאי עד לתחילת הרפורמה בלשכות לשירותים חברתיים ב־2018" (אברהם מחאג'נה וארנון בר־און). באמצעות ניתוח היסטורי של התפתחות העבודה הסוציאלית בחברה הערבית מציג המאמר את אי־השוויון בחלוקת משאביה הציבוריים של המדינה, וטוען כי חלוקה זו מהווה מנגנון משילתי המשמר את יחסי הכוח האתנו־לאומיים. בפערים הריבודיים בתוך החברה היהודית עצמה עוסק המאמר "רפורמות חינוכיות והישגים השכלתיים ותעסוקתיים ארוכי טווח של מי שלמדו בתיכון בשנות התשעים: מוצא ומגדר בקרב יהודים" (יריב פניגר, אייל בר חיים, אנסטסיה גורודזיסקי וחנה איילון). באמצעות סקירת ההישגים בהשכלה הגבוהה בוחן המאמר תהליכי ניעות מעמדית ושעתוק חברתי בקרב הקבוצות האתניות היהודיות. אל מול המאמרים העוסקים במנגנונים שונים של כוח ושל הבחנות חברתיות, המאמר "מה מחזיק אותנו יחד? נפלאות משחק הכדורגל" (אמיר בן פורת) מתמקד בכדורגל כמכניזם של סולידריות החוצה אתניות, מעמד ולאום. את הגיליון חותמים שני מאמרים העוסקים בקורונה. האחד: "טראומת השבי פוגשת את מגפת הקורונה" (זהבה סולומון, קרני גינזבורג, אבי עורי ומריו מיקולינסר), שבו בוחנים המחברים כיצד השפיעה חשיפה לאירוע טראומטי בעבר, דוגמת שְׂבִי, על אופן ההתמודדות עם מגפת הקורונה. המאמר האחר: "אם תמשיכו להפיץ את המחלה והמספרים ימשיכו לעלות, אז נחזור שוב ושוב: נוסטלגיה בשירות ארץ ישראל הישנה והטובה בעונה השנייה של 'זהו זה' בתקופת הקורונה" (רויטל וינדזברג ברששת ויובל בנזימן), מראה כיצד שימשה התוכנית "זהו זה" מנגנון סולידריות חברתית, בעיקר באמצעות הבְּניה של נוסטלגיה לְעֵבֶר משותף מדומיין, המזוהה עם הקבוצות הדומיננטיות הוותיקות בחברה הישראלית.

במדור התערוכות נבקר עם אוצרת התערוכה יערה קידר ועם עורכת המדור תמר אלאור בתערוכה "אלבר אלבז: מפעל החלומות", המוצגת במוזיאון העיצוב בחולון.

מדור חדש בקריאות ישראליות הוא "שיחה עם חוקר.ת", שעורכו והמראיין בו הוא גיא בן פורת. אורח המדור הפעם הוא אבנר דה־שליט, מהמחלקה למדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים. השניים ישוחחו על מחקריו של פרופ' דה־שליט על אי שוויון ועוני ועל ערים ואופן התארגנותן ותפקודן במסגרת המדינתית.

אנו מקוות שתמצאו את הגיליון הזה מעשיר ומעניין, וכי תשלחו אלינו מאמרים איכותיים
במגוון נושאי מחקר.

העורכות,

תמר הרמן, עדנה לומסקי-פדר